

Justitsministeriet

Civil- og Politiafdelingen

Kontor: Politikontoret
Sagsnr.: 2004-150-0562
Dok.: IGA21242

Endelig besvarelse af spørgsmål nr. 347 af 26. august 2004 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del – bilag 1074).

Spørgsmål:

”Hvilke oplysninger kan ministeren give om reglerne på området i andre lande, som vi normalt sammenligner os med, herunder Norge og Sverige?”

Svar:

1. Som anført i Justitsministeriets besvarelse af 24. september 2004 af spørgsmål nr. 342-347 af 26. august 2004 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del – bilag 1074), har ministeriet til brug for besvarelsen den 13. september 2004 anmodet myndighederne i Sverige og Norge om at tilvejebringe de ønskede oplysninger om adgangen til at pålægge dømte personer at betale det offentliges udgifter til straffesagens behandling.

2. Justis- og Politidepartementet i Oslo har ved brev af 1. oktober 2004 til Justitsministeriet vedrørende sagsomkostninger i straffesager bl.a. oplyst, at reglerne om sagsomkostninger i straffesager fremgår af straffeprocessloven af 22. maj 1981 nr. 25, kapitel 30, §§ 436-443.

Justis- og Politidepartementet oplyser endvidere, at der hverken i loven eller i andre forskrifter findes en udtømmende opregning af, hvilke sagsomkostninger den sigtede kan idømmes, ligesom der ikke er fastsat standardtakster eller en øvre grænse for omkostningskravet. Hvis den sigtede bliver dømt, skal denne efter straffelovens § 436 som udgangspunkt pålægges at erstatte staten ”nødvendige” omkostninger. Den sigtede skal efter § 437, 1. led, imidlertid ikke pålægges at erstatte udgifter til medlemmer af retten eller tjenestemænd ved retten samt udgifter til retslokalet. Det er retten, der træffer afgørelse om, og i hvilken udstrækning den sigtede skal erstatte staten sagsomkostninger.

Udgangspunktet i norsk retspraksis er, at de udgifter, som er påløbet i den enkelte sag, medtages, mens generelle udgifter, som er uafhængige af den enkelte sag, og generelle udgifter i forbindelse med strafforfølgning, ikke medtages. Det, der henregnes til sagsomkostninger, vil typisk være udgifter som salær og rejsegodtgørelse til forsvarer, godtgørelse til vidner eller sagkyndige, udgifter til blodprøveudtagning, rejseudgifter osv. Omkostninger ”vedrørende sagen” omfatter omkostninger under efterforskningen, forberedelse til domsforhandlingen samt selve domsforhandlingen.

Hvis det kan lægges den sigtede til last, at omkostningerne er blevet højere end nødvendigt, kan sigtede efter straffeprocesslovens § 436, 1. led, 2. pkt., pålægges at erstatte sådanne meromkostninger.

Bestemmelsen i straffeprocesslovens § 437, 3. led, indebærer en vigtig begrænsning i sigtedes ansvar for sagsomkostninger og medfører, at sigtede i praksis ikke – eller kun i beskedent omfang – bliver pålagt at betale sagsomkostninger. Efter denne bestemmelse skal sagsomkostninger alene pålægges sigtede, hvis det vurderes muligt at opnå betaling, ligesom det fremgår, at beløbet skal fastsættes i forhold til sigtedes økonomiske evner. I denne vurdering vil indgå, om sigtede er arbejdsløs og ikke har andre indtægtskilder, om han har forsørgelsespligt, og om han er dømt til at betale erstatning til forurettede eller andre skadelidte. Sigtedes mulighed for at få arbejde efter afsoning indgår også i vurderingen. Begrundelsen for reglen er først og fremmest at forhindre det offentlige i at blive påført udgifter ved mislykket tvangsinddrivelse hos personer, som ikke har betalingsevne.

Retten tager efter straffeprocesslovens § 441 stilling til sagsomkostningsspørgsmålet i dommen eller i den kendelse, som afslutter sagen. I praksis har retten ofte begrænsede oplysninger om omfanget og størrelsen af omkostningerne i sagen. Det er ikke usædvanligt, at domfældte idømmes små, nærmest symbolske beløb i sagsomkostninger til det offentlige.

har ansvaret for den videre behandling af kravet (herunder eventuel tvangsinddrivelse), jf. straffeprocesslovens § 456 og forskrift nr. 1679 af 28. juni 1985 (påtaleinstruksen) kapitel 30.

Den domfældte kan ansøge om eftergivelse af sagsomkostningskravet efter reglerne i straffeprocesslovens § 458 og påtaleinstruksens kapitel 31. Ansøgninger om eftergivelse afgøres af Justisdepartementet.

3. Justisdepartementet i Sverige har ved brev af 1. oktober 2004 oplyst, at en tiltalt, der dømmes for en lovovertrædelse, efter den svenske retsplejelovs § 31 (rättegångsbalken) skal erstatte staten det beløb, som efter rettens afgørelse skal betales til forsvareren. Tiltalte skal også erstatte statens omkostninger i forbindelse med transport til retten og for omkostninger til blodprøveudtagning og –undersøgelse, som vedrører den tiltalte, og som er iværksat i forbindelse med efterforskningen af lovovertrædelsen. Erstatningsansvaret omfatter ikke omkostninger, som ikke har været særligt begrundet i efterforskningen af den pågældende lovovertrædelse. Erstatningsansvaret omfatter således ikke omkostninger, som ikke udspringer af efterforskningen, eller omkostninger, som er forårsaget ved skødesløshed eller forsømmelse udvist af nogen anden end den tiltalte, hans repræsentant eller den forsvarer, som han har valgt.

Den tiltalte er imidlertid ikke – medmindre han ved unødigt procesførelse har pådraget staten omkostninger – erstatningsansvarlig for et større beløb til betaling af forsvareren, end han ville skulle have betalt til almindelig retshjælp i henhold til retshjælpsloven. Den mindste tilbagebetaling, som en tiltalt kan idømmes for en lovovertrædelse, er 2 procent af sagsomkostningerne, under forudsætning af, at den tiltaltes økonomiske grundlag ikke overstiger 50.000 svenske kr. Den største tilbagebetaling, som en tiltalt kan pålægges, er 40 procent af sagsomkostningerne, dog mindst 5000 svenske kr., under forudsætning af at den pågældendes økonomiske grundlag overstiger 200.000 svenske kr. Der er med andre ord et loft for, hvor stor en procentdel den tiltalte kan pålægges at tilbagebetale. Herudover kan der ske nedsættelse eller eftergivelse, hvis der – i lyset af den lovovertrædelse den pågældende er dømt for og den pågældendes personlige og økonomiske forhold – måtte være grund hertil. Hvis det beløb, som den tiltalte skal erstatte, ligger under en vis af regeringen fastsat grænse, skal der ikke pålægges sagsomkostninger.

Hvis den dømte ikke tilbagebetaler de sagsomkostninger, som den pågældende er idømt, kan staten inddrive disse omkostninger på sædvanlig vis. Det er ”kronofogdemyndigheterna” som står for inddrivelsen.